

Sygn. akt IV U 15/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2021 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 lutego 2021 roku w Sieradzu

odwołania P. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z dnia 3.12.2020 r. Nr (...)

w sprawie P. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o umorzenie należności za tytułu składek na ubezpieczenia społeczne

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy do wyszczególnienia w zaskarżonej decyzji należności niepodlegających umorzeniu.

Sygn. akt IV U 15/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 3.12.2020r. na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z 9.11.2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz. 1551) po rozpatrzeniu wniosku P. C. z 10.10.2016r. (wpływ do ZUS 25.10.2016r.) w sprawie umorzenia należności z tytułu składek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. określił, iż:

I. według stanu na dzień 25.10.2016r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne – za okres 05/2007 – 02/2009 w łącznej kwocie 20.586,63zł., w tym z tytułu:

składek – 10.657,63zł;

odsetek - 9.929,00zł;

b) Fundusz Pracy – za okres 05/2007 – 02/2009 w łącznej kwocie 1745,18zł., w tym z tytułu:

składek – 905,18zł;

odsetek – 840,00zł;

II. warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, które należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odwołaniu od powyższej decyzji P. C. wnosił o zmianę decyzji w punkcie II. Zdaniem odwołującego, brak konkretyzacji tej zaległości nie pozwala na podjęcie racjonalnych działań w kierunku realizacji spłaty oraz naraża na sytuację, w której do umorzenia nie dojdzie wskutek przeoczenia, bądź innego obliczenia jakiejś części zaległości.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

P. C. od 20.01.1999r. z przerwami do nadal prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. P. C. nie opłacił składek na fundusz ubezpieczeń społecznych, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okresy wskazane w decyzji z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

W dniu 25.10.2016r., do ZUS wpłynął wniosek P. C. o umorzenie należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność za okres od 14.05.2007 – 28.02.2009 (**wniosek k. 1/akta ZUS**).

Pismem z 25.11.2016r. ZUS poinformował wnioskodawcę o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie złożonego wniosku oraz przysługującym prawie do czynnego udziału w każdym stadium niniejszego postępowania, a przed wydaniem decyzji o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań (**k. 11/akta ZUS**).

Postanowieniem z 7.12.2016r. ZUS zawiesił postępowanie w sprawie wniosku z 10.10.2016r. o umorzenie należności (**k. 14/akta ZUS**).

Postanowieniem z 7.10.2020r. podjęto zawieszone postępowanie w sprawie wniosku z 10.10.2016r. o umorzenie należności (**k. 18/akta ZUS**).

Pismem z 3.11.2020r. wyznaczono nowy termin załatwienia sprawy do dnia 30.11.2020r. informując wnioskodawcę o zakończeniu postępowania wyjaśniającego, prowadzonego w sprawie umorzenia należności z tytułu składek oraz o przysługującym prawie do wypowiedzenia się w zakresie zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań (**k. 22 - 23/akta ZUS**).

Decyzją z 3.12.2020r. na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z 9.11.2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz. 1551) po rozpatrzeniu wniosku P. C. z 10.10.2016r. (wpływ do ZUS 25.10.2016r.) w sprawie umorzenia należności z tytułu składek ZUS określił, iż:

I. według stanu na dzień 25.10.2016r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne – za okres 05/2007 – 02/2009 w łącznej kwocie 20.586,63zł., w tym z tytułu:

składek – 10.657,63zł;

odsetek - 9.929,00zł;

b) Fundusz Pracy – za okres 05/2007 – 02/2009 w łącznej kwocie 1745,18zł., w tym z tytułu:

składek – 905,18zł;

odsetek – 840,00zł;

II. warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, które należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń **społecznych (decyzja k. 25 – 27/akta ZUS)**.

W dniu 10.12.2020r., do ZUS wpłynął wniosek P. C. o udostępnienie zaległości niepodlegających umorzeniu z tytułu abolicji z wyszczególnieniem miesięcy, kwot i odsetek (**k. 36/akta ZUS**).

W dniu 10.12.2020r. wysłano do P. C. wykaz należności niepodlegających umorzeniu (**k. 38 – 48/akta ZUS**).

Powyższy niesporny stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zawartego w aktach organu rentowego.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476§2 k.p.c. w zw. z art. 477⁹ k.p.c. i art. 477¹⁴ k.p.c. W efekcie przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. W judykaturze utrwalony jest pogląd, w myśl którego zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji (por. wyrok SN z 6.09.2000r. II UKN 685/99 oraz postanowienia z 13.05.1999r. II UZ 52/99 i z 13.10.2009r. II UK 234/08).

Zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 ustawy z 9.11.2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012, poz. 1551), na wniosek osoby podlegającej w okresie od 1.01.1999 r. do 28.02.2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.):

1) która przed dniem 1 września 2012r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8,

2) innej niż wymieniona w pkt 1

- umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od dnia 1.01.1999 – 28.02.2009 oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Jak stanowi przepis art. 1 ust. 8 cyt. ustawy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzeni, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych.

Warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych,

kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego (ust. 10).

Jak z powyższego wynika, możliwość wypełnienia warunków, o których mowa w art. 1 ust. 10 ustawy, uwzględniono w trybie postępowania w sprawie umorzenia należności przez ustalenie dwóch następujących po sobie etapów, z których pierwszy wiąże się wydaniem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji w sprawie określenia warunków umorzenia należności (art. 1 ust. 8 ustawy), a końcowym, w zależności od ich spełnienia, decyzją o umorzeniu lub o odmowie umorzenia należności (art. 1 ust. 13 ustawy).

We wniesionym odwołaniu wnioskodawca zarzucał brak wskazania w decyzji określającej warunki umorzenia należności z tytułu składek wykazu należności, niepodlegających umorzeniu.

W przedmiocie treści tzw. decyzji warunkowej ugruntowane w orzecznictwie są zapatrywania, iż prawidłowa decyzja określająca warunki umorzenia musi się składać z dwóch koniecznych elementów, tj. z ustalenia kwoty należności, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 6 tej ustawy, czyli tych, które będą podlegać umorzeniu oraz z określenia warunków umorzenia, czyli wskazania kwot należności nieumarzalnych, wymagających spłacenia. W konsekwencji, decyzja wydana na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej bez określenia kwot należności niepodlegających umorzeniu, o których mowa w art. 1 ust. 10 ustawy, dotknięta jest brakiem, który czyni ją nieprawidłową (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17.10.2017r., II UZ 63/17, 11.10.2016r., I UZ 18/16, wyrok SA w Białymstoku z 28.11.2017r., III AUa 252/17, wyrok SA w Łodzi z 3.07.2018r. III AUa 1238/17).

Decyzją warunkową z 3.12.2020r., ZUS wymienił należności podlegające umorzeniu oraz wskazał warunki umorzenia, jednak bez konkretnych kwot wymagających spłacenia w terminie 12 miesięcy. Decyzja wydana na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, która nie określa kwot należności niepodlegających umorzeniu, o których mowa w art. 1 ust. 10 tej ustawy, nie spełnia warunków wskazanych w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej. W decyzji wydanej na podstawie tego przepisu Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązany jest podać kwoty podlegających umorzeniu należności i jasno określić wszystkie warunki, jakie musi spełnić ubezpieczony, aby w przyszłości uzyskać decyzję o umorzeniu niezapłaconych należności. Są to obowiązkowe elementy decyzji. Dla spełnienia wymagania określenia warunków umorzenia musi zostać wskazana kwota niepodlegających umorzeniu składek za okres od 1 stycznia 1999r., do których opłacenia jest obowiązany wnioskodawca, wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi wymienionymi w ustawie, w wyłączeniu kosztów egzekucyjnych. Skoro bowiem jednym z warunków umorzenia zaległości jest zapłata należności niepodlegających umorzeniu, to w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, kwota ta musi zostać podana. Taki brak nie może być uzupełniony w postępowaniu sądowym, które jest postępowaniem odwoławczo-kontrolnym, a sąd, kontrolując wydaną decyzję, związany jest jej treścią i nie może zastępować organu. To organ rentowy musi najpierw wypowiedzieć się merytorycznie w decyzji co do spornej kwestii w taki sposób, aby umożliwić skontrolowanie wyrażonego stanowiska. Osoba występująca z wnioskiem o umorzenie należności powinna nie tylko wiedzieć, jakie kwoty należności podlegają umorzeniu, ale także jakie przypadają do zapłaty oraz mieć możliwość ich zakwestionowania (por. wyroki SA w Łodzi z 8.10.2015r., III AUa 147/15, z 26.02.2016r., III AUa 823/15).

Z tych względów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł, jak w sentencji.